

MÜHENDİSLİKTE KADIN: 21. YÜZYIL İÇİN PROFESYONEL İŞ GÜCÜ YARATMA

Elektrik Mühendisliği Eğitimcisi Dr. Eleanor Baum
Cooper Union, New York Nisan 23, 1991

MÜHENDİS OLMAK İSTEYEN GENÇ KIZ

Genelde mühendislikte kadın konusunu tartışmaya özel olarak en iyi bildiğim bir konuyla kendimle başlamak istiyorum.

Lisede küçük bir kızken ("kız" kelimesi 1950'lerin sonu için uygun bir kelimeydi) kuralları açıkça belli olan çok basit bir dünyadaydık. Yapılabilenler ve yapılamayanlar vardı. Sizden ne beklenildiğini biliyor ve onları yapıyordunuz. O zamanlar kadınlar için kabul edilen seçenekler, sekreter olmak veya koleje gitmek istiyorsanız hemşire veya ilk okul öğretmeni olmaktı. İlk okul öğretmeni olmam için ailemden çok fazla baskı görüyordum. Hatta "Çocuklarınıza Bakabilmek İçin Saat Üçte Evde Olmanın Keyfi" gibi gazete kupürlerini kesiyorlardı. Eminim anlattığım düşünce şeklini çoğunuz biliyorsunuzdur.

Brooklyn'de lisedeyken çok ilginç olduğunu düşündüğüm ileri matematik ve ileri fizik dersleri alıyordum. Hiç kimse benim bu dersleri yapamayacağımı söylemedi. Derken bir gün sınıftaki oğlanların mühendislik okumak için çalıştıklarını anladım. Gerçekte mühendislik hakkında hiç bir fikrim yoktu. Hiç mühendis tanımamıştım. Mühendislerin ne yaptıklarını bilmiyordum ama annemin gerçekten beni kışkırttığı bir gün deklare ettim : "Mühendislik okuyacağım." Tepkisi şüphesiz, kesinlikle

ilginçti. "Yapamazsın. İnsanlar senin garip birisi olduğunu düşünecekler ve kimse seninle evlenmeyecek." Her şeyin sonu evlilik değil miydi? Koleje gitmenin gerçek sebebi eğitimi olmak ve böylece daha iyi biri ile evlenmek değil miydi? Ve annemin görüşü evleneceğim kişi nörolog doktor olmalıydı. Lisede rehber öğretmenlerime mühendis olmayı düşündüğümü söylediğimde tepkileri anneminki kadar hoştu, o noktada ayak direktim ve "Bunu yapacağım" dedim. Birkaç mühendislik okuluna başvurduğum, bir tanesinden (şimdilerde onlara bu hikâyeyi anlatabildiğim için bu okuldaki toplantıları çok seviyorum) mektup gönderilmeyip, telefonla aradılar başvurumun kabul edilememesinin sebebinin yeterli bayanlar tuvaletinin olmaması olduğunu açıkladılar. Kadınları almamak için iyi bir sebep değil mi? New York City College'de mühendislik okudum. Kendimi çok yalnız hissettim. Çok fazla izole edildim. Bir çok kişi gerçekten benim garip birisi olduğumu düşündü ve bu çok rahatsız ediciydi.

En kötüsü hocalarımızın gözünde bütün kadınları temsil etmemdi. Eğer herhangi bir sorunun cevabını bilemezsem "Eleanor bunu bilmiyor" demiyorlardı. "Gördüğünüz gibi kadınlar bunun cevabını bilmiyorlar" diyorlardı. Sınıfta zorluk çektiğim en önemli konu hocalarımızın bir çok kere bir şeyin çalışma prensibini anlatırken arabaların nasıl çalıştığını örnek vermeleriydi ve

Okuyacağınız yazıyı 1993 yılında EMO Genel Merkezi'nde kurduğumuz kadın komisyonundaki çalışmalarımız sırasında çevirip kadın mühendisler arasında okunmasını sağlamıştık.

Komisyonumuz bir yıl kadar aktif olarak çalıştı. Önümüzdeki dönemde derleyip sizlere sunmayı düşündüğüm bazı yazılar EMO dergisinde yayınlandı. O zamanlar başbakanlığa bağlı çalışan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün (<http://www.kssgm.gov.tr>) bazı toplantılarında, Alman Kültür Derneği'nin düzenlediği bazı toplantılarda mühendis kadınları temsil etti. Kadın Elektrik Mühendisleri'ne yönelik bir anket çalışması başlattı. Üyelerimiz bazı liselere gidip mühendislik mesleğinin ne olduğu konusunda konuşmalar yaptılar. Ancak hayat şartları her birimizi bir yerlere savurduğunda çalışmalarımız ne yazık ki kesildi.

Okuyacağınız yazıda kültür farklılıklarına rağmen kadın sorunlarının benzerliğini göreceksiniz. Bence bu tür çalışmaların en iyi etkisi sorunun kişiye özel olmadığına anlaşılmasıdır.

Basında yer alan Kadın Mühendisler'in imza kampanyası beni heyecanlandırdı. Genç pırl pırl kadın mühendislerle tanıştım. Yolları açık olsun. Bir önceki kuşak meslektaşları olarak elimizden gelen desteği vereceğimizi bildirmek istiyorum.

Saygı ve Sevgilerimle

Ruhsar KAZAK

benim arabaların nasıl çalıştığı konusunda hiç bir fikrim yoktu. Ama erkekler için çok açık anlaşılır bir konuydu. Laboratuvar derslerinde deney yapan değil data toplayan oluyordum. Bütün bunlar kötü bir deneyimdi. Gerçekte hayatım boyu bu durum tekrarlanmadı. Mühendislik okulunu bitirdim havacılık sanayinde çalışmaya başladım ve yine bulunduğum yerdeki tek kadın mühendis ben oldum. Long Island'da Sperry Gyroscope Firmasında bir süre çalıştım. Çoğu kişi beni firmadaki sekreterlerden birisi sanıyordu. Yine kim olduğunuzu anlatmak zorunda kalmak birazcık rahatsız ediciydi. Bazı ilginç gözlemlerim oldu. İki erkek konuşurlarken diğerleri onların iş hakkında konuştuklarını düşünüyorlardı. Ama ben birisiyle iş konuşmak için masasına gittiğimde diğerleri onunla flört ettiğimi düşünüyorlardı. Bu tip davranışları göğüslemek zorundaydım.

İş yeterince ilginç değildi. Yüksek lisans yapmaya karar verdim. Annem tekrar "Daha çok eğitilmiş olacaksın. Bu çok gülünç. Kimse seninle evlenmek istemeyecek." Şimdi merak ettiğimizi düşünüyoruz. Beni isteyen birini buldum. Evlendim. Çocuklarım var. Her şey yolunda. Toplumdaki değişiklikler çok uzun olmayan bir süreçte toplum değişti. Değişiklikler dramatik oldu. Hepsinden önce kadın hareketleri benim kuşağımdaki kadınlar üzerinde derin bir etki yarattı. Ansızın kadınlar sadece eş ve anne olmadıklarını profesyonel iş yaşamlarının ve kariyerlerinin -ki eskiden ilk çocuk doğar doğmaz terk edilirdi- olduğunu düşünmeye başladılar. Diğer büyük değişiklik ekonomide oldu. Ansızın bir çok durumda iki kişinin

maaşı aile için ihtiyaç haline geldi, böylece çalışan kadınlar daha fazla kabul görür oldu. Bu noktada bir kayıvalide hikâyem olacak. Eşimin annesi çocuklarını doğduktan sonra benim çalışıyor olmamdan öyle utanıyordu ki hiç kimseye benim çalıştığımı söyleyemiyordu. Ona göre benim çalıştığımı söylemek oğlunun bize bakabilecek parayı kazanmadığını söylemekti. Şaşırtıcı değil mi? Çok fazla uzun olmayan bir süre önce insanların bu tip davranışları vardı. Mühendislikte lisansa kayıt olan kadınların oranı 1970' ler başında %2'lerde iken 1984'te gerçekten iyi bir orana %14'e yükseldi. Bu artışı büyük bir çaba, iş birliği ve devletin parasal desteği yarattı. İlgililer bu eğrilere bakıp "Daha fazla problem istemiyoruz" dediler.

Ne oldu biliyor musunuz?
Mühendislikte kadın sayısı

dramatik bir şekilde aşağıya düşmeye başladı. Washington'da Betty Vetter korkusunu duyurdu ve hızla düşüş görülmeye başlandı. Böylece mühendislikte kadın sorunu hâlâ gündemde. Kadınların mesleğimize katılmama sebeplerini açıklamak istiyorum.

Mühendislikte kadın sanırım öğrencilerin mühendisliğe yönelmemelerindeki ana sebep ki erkekler içinde bunun geçerli olduğunu düşünüyorum, toplumda mühendislerin ne yaptığını bilinmemesi. Ve kabul etmeliyim ki meslek olarak ne yaptığımızı topluma anlatırken korkunç hatalar yaptık.

Mühendislik kariyeri hakkında konuşurken mühendislikte bulabileceğiniz çok özel alanlar ve odaklanmış tercihler üzerine çok fazla yoğunlaştık. Samimi olarak konuşursak hiçbir liseli Malzeme Mühendisi, malzeme bilimcisi ve üretim teknisyenliği hakkında tez hazırlamıyor.

Mühendislik mesleğinin net bir resmini vermekte başarısız olduk. Bu çok basit bir resimdir. Gerçekten biz toplumun problem çözücüleriyiz. Diğer insanlar için hayatı daha iyi yapacak problemleri çözen kişileriz. Bu problemleri çözerken matematik gibi araçları kullanıyoruz. Basit ve açıkça bu anlaşılamadı. Mühendisliği açıklayan tanıtıcı yayınlar kesinlikle berbat. Bunların bazılarını gördünüz mü? Mühendisler tarafından yazılmış olanları. Okul çocuklarını nasıl heyecanlandıracağını bilen marifetli insanlar var ama nedense onlar da bizim mesleğimizde kullanılmamaktadır. Aynı zamanda medyanın yarattığı "aptal" imajımız var bir de. Sanırım oldukça abartılı bir "aptal" imajı. Cumartesi sabahı çizgi

filmlerini hiç seyrettiniz mi? Mühendis veya bilim adamı (elbetteki erkek) olarak korkunç bir küçük adam köşede oturur. Uzun zaman önce kemerlerinden sarkan hesap cetvelleri vardı, hatırladınız mı? Neyse ki şimdi hesap makineleri küçük, ceplerine sığıyor. Cumartesi çizgi filmleri bize kötülük yaptı.

Ne zaman medyada bilim adamı veya mühendis kadınlar görürseniz o kadınlar hep şeytandır, dünyanın sonunu getirecek entrikalar yaparlar. Bu kötü örnekler kolay etkilenebilecek çocukları olumsuz etkilerler.

Diğer taraftan, genellikle şöyle bir imaj çiziyoruz: Mühendis olabilmemiz için dehaya sahip olmalısınız, özellikle kadınsanız, bu çok moral bozucu çünkü mühendisliğe ortalama zekâdaki erkekler gidiyorlar ve henüz mühendisliğe yönelen kadınlar ortalama zekada değiller.

Lise öğrencileri, velileri ve rehber öğretmenleri ile kız çocuklarının mühendisliğe yönlendirilmelerini sağlamak için çok konuştum. Diğer taraftan da kadın mühendis grupları ile çok konuştum. Size söylemeliyim gerçekten korkunç hikâyeler dinledim. Öyle ki doğru yapıp yapmadığımı düşünmeye başladım. Bu kadınları perişanlığa mı sevk ediyorum? Bildiğiniz korkunç şeylere mi? Evet, bütçemi ayarladım ve bir araştırma yapmaya başladım.

Cooper Union'ın Mühendislikte Kadın Konusunda Milli Araştırması çalışan Kadın Mühendisler'e dört bin adet anket gönderdik. Tamamı Kadın Mühendisler Derneği'nin üyesiydiler, rastgele seçildiler, mühendis kadınlara ulaşmanın başka bir yolunu bulamadık. Anketi firmalar aracılığı ile yapmak sonuçları şaşırtabilirdi. Aynı zamanda

mühendislik okuyan kadınlara dört bin anket gönderdik. Anketleri değerlendirecek bir pazarlama firması tutmaya yetecek para vardı. Sonuçları hızla istedim. Firma gönderilen anketlerin %20'sinin geri gelmesinin iyi bir sonuç olduğunu söyledi, biz %50 geri dönüş aldık. Ve sıklıkla anketle birlikte uzun mektuplar aldık. Gerçekten bir kadın on sayfa küçük el yazısı ile yazılmış bir mektup gönderdi. Açıklıkla ruhunu dökmüştü.

İzin verirseniz araştırmadan çıkan kadın mühendis profilini ve çizebildiğimiz tabloyu biraz aktarayım. Her şeyden önce, mühendis veya mühendislik öğrencisi kadınların üçte ikisinin ailesinde bir mühendis var, genellikle baba veya erkek kardeş. Bu benim mühendislikle ilgili bilgilenme konusundaki endişemi ve pozitif modellerin gerekliliği düşüncemi haklı çıkarıyor. Bu özellikle kadınlar için doğru görünüyör. Kadınlar mühendisliğe iyi ve doğru sebeplerle gidiyorlar. Bu işle ilgilendikleri için mühendisliğe yöneliyorlar. Problem çözmeyi seviyorlar. Öğrenme ve kendini geliştirme fırsatı tanyan bir

kariyer istiyorlar. İyi bir iş ve iyi bir ücret alabilecekleri bir kariyer istiyorlar. Uluslararası değeri olan bir kariyer istiyorlar. Hatta sadece %1'i bir erkekle tanışmak için mühendisliğe gittiğini söylemiştir. Bunun için çok daha kolay yollar olmalı. Aslında herhangi bir yol mühendisliğe gitmekten daha kolaydır.

Kadınların lise rehberlik öğretmenleri tarafından mühendislik okuma kararlarının desteklenmemesi anket sonucunda anlaşılmıştır. "Desteklenmemesi" güzel bir sözcük çünkü lisede cesaretlerinin nasıl kırıldığını anlatan uzun mektuplar aldım. Ülkemizde kadınların ileri matematik ve fizik dersleri almaları konusunda cesaretlerinin kırıldığı birçok lise var. Ve gerçekte liselerde çok az fizik öğretmeni kadın var. Erkek mühendislere mühendislik kariyerini seçme sebebi sorulduğunda en önemli sebeplerden birisinin lise fizik öğretmenlerinin yönlendirmesi olduğunu görüyoruz. Bu gerçekten ulusal bir problem ve bu konu ile ilgili bir şeyler yapmak zorundayız. Mühendisliğe yönelen kadınların güçlü bir kendine güvenleri var, bu güzel birşey ama aynı zamanda büyük bir sorun. Kendilerini çok iyi öğrenciler olarak tarif ediyorlar. Kendilerini iddialı kişiler olarak görüyorlar. Kendilerini liderler olarak görüyorlar ve %60'ı kendisini fiziksel olarak ta çekici buluyor. Bu gerçekten hoş ama ortalama lise öğrencisi kızlar matematik öğrenip, matematiği sevip, mühendisliğe yönelene kadar problem çözülmüş değildir.

Mühendis kadınların üçte ikisi evli. Genelde mühendis veya bilim adamları ile evliler. Sanırım bu şaşırtıcı değil. Birlikte okula gittikleri, birlikte çalıştıkları kişilerle duygusal ilişki

doğması normal. Onlar gençler. Pek çok şikayetleri var ve kadın gruplarından sık sık mühendislik firmalarının üst yönetiminde kadınların çok az olması sorununu duyabilirsiniz. Kadın mühendislerin %65'i 35 yaşın altında ve çoğunun bazı yönetsel sorumlulukları var. Ümitliyim, gerçekten ümitliyim hakkında konuştuğumuz, üzerimizdeki camdan tavanı kırmak üzere bekleyen büyük bir kadın mühendis grubu var. Evli kadın mühendislerin üçte ikisi eşlerinden daha fazla para kazanıyor ve bu durum birçok kadın mühendis için gerilim kaynağı oluyor.

Benim evlendiğim zamanlarda kocanın işten çıkıp eve geldiğinde evde yemeğinin hazır olması gerektiği gibi bir genel kabul vardı. Evle ilgili işler kadının sorumluluğundaydı. Bunun değişmiş olduğunu ümit ediyordum ve gerçekten bunun değiştiğini bildirmekten dolayı mutluyum. Kadın mühendisler ev işi sorumluluklarını eşleri ile paylaştıklarını bildirmişler. Buna rağmen çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklar halen ilkel bir biçimde kadının üzerinde. Bunun değişmediğini bildiriyorum. Kadın mühendisler zamanın yetmemesinden şikayetçiler. Eş, anne ve profesyonel iş kadını olarak o kadar yoğunlar ki çocukları ile kaliteli zaman geçirecek ve iş dışında kendi hoşlandıkları şeyleri yapacak zamanları kalmıyor. Bu akademisyen kadınlar için de önemli bir problem olarak görünüyor. Ve hiçbir anketçinin profesyonel ev işi desteği almaması beni çok şaşırttı. Şimdi ben bunu söylediğimde pek çok kadın haykıracak. "Siz başka kadınların kullanılmasını istiyorsunuz." Hey, ben

kullanmaktan söz etmiyorum. Ev işi desteği almak ve bedelini ödemekten söz ediyorum. Bu tamamen doğrudur. Ben bir erkek tarafından çalıştırılan bir temizlik firmasından ev işi desteği alıyorum. Bu sizin için her

şeye olanak sağlar. Benim hayatımda bütün kazancımı çocuk bakımı ve ev temizliğine harcadığım bir dönem oldu. Gençliğinizde, çocuklarınız büyürken kendi zamanınız yerine bütün kazancınızı ev işi ve çocuk bakımı giderlerine harcasanız bile hayat geriye gitmez ve ileride ulaşmak istediğiniz şeylere daha kolay ulaşırsınız. Bu konuda özellikle ısrarcıyım çünkü mühendisliğe yönelik kadınların çoğunun evlerinde profesyonel ev işi desteği almak geleneksel değil. Aynı zamanda bu kadınlar genellikle ailelerinden ilk kuşak eğitilmiş olarak çıkan erkeklerle evliler. Ve bu erkeklerin çoğu "ben ev işi yapan garip biri olmak istemiyorum, karım bu işleri yapmalı" diye düşünüyor. Bu üstesinden gelinmesi gereken zor bir davranıştır. Teslim olmayın. Eğer eşleriniz garip temizlik işleri ile uğraşmak istemiyorlarsa

bırakın başkaları temizlesin. Yüksek seviyede iş tatmininin olması beni son derece memnun etti. Kadınların ezici çoğunluğu ücret beklentilerinin karşılandığı düşüncesindedir. Mesleklerine saygı duyulduğu hissindedir. Yaptıkları işi ilginç buluyorlar. Yaptıkları işi önemli görüyorlar. Ama ilginçtir ki hemen hemen yarı firmalarının bütün kapasitelerini kullanmadığı düşüncesindedir. Bunun sadece kadınlar için değil bütün mühendisler için geçerli olduğunu ve Amerikan sanayisinin bir şeyleri değiştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Araştırmadan cinsiyet konusu çıktı ve cinsiyet konusu ilginçtir. Kadınların %70'i aynı işi yapan erkeklerden daha çok çalışmak zorunda kaldığını düşünüyor. Bunun kadın-erkek sorunu mu yoksa genç mühendislerin içinde buldukları kendini ispat etme sorunu mu olduğunu bilemiyorum. Üniversiteye gelen eski öğrencilerimiz genellikle kendilerini ispat etmek için çok çalışmak zorunda kaldıklarından söz ederler ve hepsi bunu hissedenleri sadece kendisi olduğunu düşünüyor. Sanayi genç mühendisler arasındaki iletişim ağını güçlendirmeli. Bu kadın mühendisler için de geçerli, erkek mühendisler için de. Genelde başıma gelen bir şey bir firmadan bir bölümden bir kadın mühendisi ziyarete gidiyorum. Yan odada bir başka kadın mühendis var ve birbirlerini tanımıyorlar. İnsanların kazara birbirleri ile tanışmasını bekleyemezsiniz. Firmalar daha farklı bir iletişim şansı yaratmalı. Bazen başka biri ile konuştuğunuzda problemin sadece sizin probleminiz olmadığını anlarsınız. Bu sizin problemi diğer mühendislerle özelden de diğer kadın mühendislerle tartışmanıza yardımcı olur.

Kadınlar etik konularda erkeklerden farklı olduklarını düşünüyorlar. Onlara katılıyorum. Hakikaten kadınların etik olarak farklı davrandığını düşünüyorum.

Herhangi bir meslek nüfusun yarısını ve nüfusun yarısının potansiyelini kapsamıyor. Kadınların mühendis olması sadece kadın nüfusun az-çok temsil edilmesi açısından değil aynı zamanda kadınların mühendisliğe yeni bir bakış açısı getirebilmesi açısından da önemlidir.

Genç kadınlar erkeklerin yol göstericiliğinden rahatsızlar. Onlara karşı nasıl davranacaklarını bilmiyorlar. Onlara nasıl davranacaklarını bilemiyorlar. Yol göstericiliklerini kabul edecekler mi? Anladığım kadarıyla bu doğal bir rahatsızlık yaratıyor. Şaşırdığım bir şey de bazılarının adlandırdığı şekliyle "Kraliçe anı kompleksi." Kraliçe anı şirkette yer etmiş bir başka kadın. O üst seviyededir. Diğer genç kadınları cesaretlendirmek yerine özel olmak ister. Bundan dolayı o diğer genç kadınların önüne engeller koyar. Kadın patronlarla ilgili korkunç hikâyeler anlatan pek çok mektup aldım. Bu benim için yeni ve şaşırtıcıydı ama açıkçası önemsenmeyecek kadar da az değildi.

Kadınlar çalışanlar arasındaki sosyalleşmeyi de anlatmışlar. Erkekler Cuma akşamı işten sonra bira içip bowling oynamaya giderlerken onlarla gitmeli miyim? Ya ben gitmek istemezsem? Ya onlar bana teklif etmezlerse? Bunlar olağandır ve gerçeklerdir. Ama yönetim kademesinde yer alan kadınlar daha farklı bir sosyalizasyondan söz ediyorlar. Erkekler Pazar günü golf oynarlarken şirketin önemli kararlarını da alıyolar ve kadınlar doğal olarak karar

mekanizmaları dışında kalıyorlar. Gülümsüyorsunuz. Bu doğru. Kadınların hissettikleri bir durum ve korkarım birçok durum da gerçek.

Kadınlar iş arkadaşlarının karıları ile ilgili bir çok sorun yaşadıklarını bildirmişler. Tek pozitif nokta: Yaş ilerledikçe bu sorunun azalması. Gerçekten de eğer evlenmemiş genç bir kadınsanız, bütün gün birilerinin kocasının yanında çalışıyorsunuz ve o akşam eve gidip Judy çok akıllı, Judy çok parlak, Judy çok becerikli, Judy çok ilginç, Judy çok hoş ve Judy bütün gün benim yanımda oturuyor diyorsa, karısının tehdit algılaması anlaşılır birşeydir. Belki de bazı sosyal ilişkiler içinde Judy'nin kadınla tanışması iyi olacaktır. Tanıştığımız, adı gibi bir de yüzü olan birisi bilinmeyen birisine göre daha az tehditkardır. İki kişinin çalıştığı ailelerde "taşınma" sorusu büyük ilgi görmüş. Kadınlar kocanın iyi bir iş fırsatı bulduğunda şehir değişikliğinin kadının iyi bir iş fırsatı bulduğunda

şehir değişikliğine göre daha yaygın olduğu görüşündeler. Bu da ciddi bir sorun. Kendi hayatımda kocam ve ben kırsal alana

yerleşmeyi seçtik. New York'taydık ve aileyi yerinden oynatmadan her ikimiz de birkaç kez iş değiştirebildik. Hatta benim durumumda akademik iş değişikliği bile olabilirdi.

Farklı çözenler de var. Kampusta kiracı çiftler tanyorum. "Uzak mesafeli evlilikler" bu da bir sorun. Uzak mesafe birbirinizi her hafta sonu göremeyecek kadar uzak demektir. Bu tür çözümler her zaman "Oh, çok romantik. Her seferinde yeniden kavuşuyor yeniden ayrılıyor. Harika bir şey." Bir süre sonra birbirini altı ay sonra görünce artık bu konuşmalar bitmiş oluyor. Bir parça daha geç görüşünce şu sözlerle noktalanıyor, "biz boşanıyoruz".

Sanırım ben dikkatliydim. California'da kocası olup da işe gidip gelen var mı içinizde? Eğer varsa gerçekten boşanmak zorunda değildir. Ama gerçekten yaşamak için zor bir yol ve hayata ve evliliğe sahip çıkmak için korkunç bir yol değil.

Kadınların başına sık gelen bir başka büyük sorun çocuk doğumundan sonra profesyonel hayata geri dönüş. Eğer sanayide çalışıyorsanız ve çocuk sahibi olmak için ara veriyorsanız Felice Schwartz'ın "nefret edilen anne damgası" ile damgalanacak mısınız? Cevap: Olabilir. Gerçekten olabilir. Eğer bir üniversitedeyse bürokratik konumunuzda karışıklık olabilecek midir? Gerçeği: Olabilir. Gerçekten olabilir.

Birçok firmanın "annelik politikası" var gibi görünüyor. Ama buna rağmen annelik için işten bir süre ayrı kalındığında teknolojik gelişmelerden uzak kalındığından yeniden adaptasyon sıkıntılı olmaktadır. Bu sorun sadece kadın mühendislerin

değil bütün çalışan kadınların sorunu olup Amerikan sanayisinin buna acilen çözüm bulması gerekmektedir.

Endüstri sadece yarı zamanlı değil gerçekten esnek zamanlı çalışmaya doğru yönelmelidir. Endüstrinin yarı-zamanlı çalışmaya, iki kadının bir işi paylaşması gibi düzenlemelere, evden bilgisayar ile bağlantı kurarak çalışmaya yönelmesi gerekmektedir. Şu elektronik çağında bu çok ta zor değildir. Çocuk bakımı konusunda daha yaratıcı düşünmek zorundalar ve belki de problemin daha yaratıcı çözümlerinden birisi de "esnek yarar paketleri" oluşturmak olabilir. Bir çeşit içinde bulunduğunuz döneme bağlı, yaşam tarzınıza uygun olarak seçebileceğiniz seçenekleriniz olmalı. Bazı firmalarda bu tip uygulamalar görebilirsiniz ama henüz tüm endüstride yaygın değil. İnsanların bu konuda düşünmeleri gerekli.

Kadın Mühendisler ve sorunları hakkında epeyce konuştuk. Araştırmada çıkan müthiş bir sorun daha var. Kadınların yarısı tacizle karşılaştıklarını bildiriyorlar. Korkunç. Bunun hâlâ olması korkunç ama taciz seviyesini belirleyip ona göre tepki verilmelidir. Bazı kadınlar "aşırı koruyucu patronlar"ın davranışlarını bildirmişler. O kadar koruyucu ki onlar sürekli size yardımcı olmak istiyorlar, sürekli sizi korumak istiyorlar bu öyle bir düzeye geliyor ki kendi başınıza bir iş yapmanızı engelliyorlar. "Dur sen yapma. Tom buraya gel, şunu kaldır." O valfi çevirme." "Ölçüm yapma." Bu gibi şeyler. Ben bu tip şeylerle karşılaşmadım, gerçekten itici bir şey. Ama bir çeşit taciz olarak görülmesini anlayabiliyorum.

Bir başka tür taciz patavatsız konuşmalardır. Erkeklerin çalıştığı bir alanda çalışan bir kadınsanız sizi sürekli etkileyebilecek şeyleri alan çok

duyarlı antenleriniz olmamalı. Açık bir yaranın kolay etkilenip acı vereceğini unutmayın. Bu tip davranışları bilerek, kasıtlı yapan negatif hatta şeytan gibi olanlarla aslında iyi birisi olup da kabalığından patavatsız laflar edeni ayırt etmeniz gerekir. Bu tip patavatsızlarla sakince konuşabilirsiniz. Ama gerçekten ciddi bir tacizle karşı karşıysanız bir şeyler yapmanız gerekir. İnanılmaz hikâyeler geldi. Beni

en çok şaşırtan mesleklerini, işlerini seven kadınların anlattıkları korkunç şeyler. Tanınmış, kadın konusundaki harika politikası ile övünen bir firmada çalışan bir kadın patronu ile bir performans değerlendirmesi görüşmesinde onun göğüsleri dışında bir şey konuşmadığını söylüyor. Hiç kimse buna dayanamaz. Bazı kadınlar patronlarının korumacılıklarından, omuzlarına dolanan bir kolla değil can sıkıcı, imalı korumacılıklarından bahsediyorlar. Bunlar üstesinden gelmeniz gereken ciddi tacizler. En dehşet verici olan bazı kadınlar bu konularla uğraşmak istemediklerini çünkü sorun çıkaran olarak görülme istemediklerini bildirmişler. Şaşırtıcı ve üzücü buldum.

Patronlarınızın kafasında yer edeceğiniz, yönetim

seviyesinde yer alacağınız, yasalarla da belirlenen günler geliyor. Ne mutlu ki birşeyler değişiyor. Erkekler kadınlarla çalışmaya giderek daha fazla alıyor. Yukarıdaki gibi olaylar giderek daha azalıyor yok olacaktır.

Mühendisliğe hoş geldiniz kadınlar

Mühendislik mesleği, kadınlara "mesleğinize hoş geldiniz" demeyi öğreniyor. Büyük değişikliklere tanık olacağımızı ümit ediyorum. Üniversite kampuslarında da büyük değişiklikler yaşayacağımızı ümit ediyorum. Öğrenci profilinin değişimiyle, daha fazla kadının çekilmesi ve kolların ile iş hayatı da alışıldığı gibi gitmeyecektir. Dersinize gelen genç kadınları cesaretlendirmek için özel bazı adımlar atmalısınız çünkü ülke çapında üniversite terk oranlarına bakarsanız kadınlar arasında bu oran çok daha yüksek. Kadınları üniversitede tutma çabalarımızla kadın mühendis sayısını artırabiliriz. Bu tutma çabaları profesyonel çalışan personeli ile danışmanlık hizmeti veren ve kampa da kadınlar arasında iletişimi geliştiren bir kadın programı ile olabilir. En önemlisi pozitif modellere hâlâ ihtiyaç vardır. Kadın akademisyenlere ihtiyacımız var. Şu anda çok fazla kadın akademisyen yok ama parlak kız öğrencilerimizi bu iş için yetiştirebiliriz. Onları okulda kalmak için cesaretlendirmemiz gerekli. Onları akademik kariyer yapmak ve gelecek kuşak kadınlara örnek olmak için yönlendirmeliyiz.

İnanıyorum ki mühendisler, üniversiteler ve sanayi hep birlikte çalışırsak gelecekte kadınların mühendis olmaları için daha iyi bir ortam yaratıp, mühendislikte yaratıcılığı artırarak sonuçta bütün mühendisler için daha iyi koşullar yaratabiliriz.

KAYNAK

[Http://gos.sbc.edu/b/baum.html](http://gos.sbc.edu/b/baum.html)